

1. a) Bizonyítsuk be, hogy egy Noether-gyűrű minden faktorgyűrűje is Noether.
b) Bizonyítsuk be, hogy ha $I \triangleleft R$, és I és R/I is Noether, akkor R is Noether.

Megoldás: a) Vegyünk a faktorgyűrűben egy növekvő jobbideállancot. Ennek ősképe az eredeti gyűrűben szintén növekvő jobbideállanc, amely a Noether feltétel miatt valahol leáll, és akkor a faktorbéli lánc is leáll.

- b) Legyen $J_1 \subseteq J_2 \subseteq \dots$ jobbideállanc R -ben. Ekkor $J_1 \cap I \subseteq J_2 \cap I \subseteq \dots$ is jobbideállanc I -ben, és $(J_1 + I)/I \subseteq (J_2 + I)/I \subseteq \dots$ is jobbideállanc R/I -ben. Mivel I és R/I (jobb) Noether, van olyan n_0 , hogy $n \geq n_0$ esetén $J_n \cap I = J_{n+1} \cap I$ és $J_n + I = J_{n+1} + I$. Belátjuk, hogy ekkor $J_{n+1} \subseteq J_n$ (amiből $J_{n+1} = J_n$). Ha $j_{n+1} \in J_{n+1}$, akkor $J_n + I = J_{n+1} + I$ miatt van olyan $j_n \in J_n$ és $i \in I$, hogy $j_{n+1} = j_n + i$, így $i = j_{n+1} - j_n \in J_{n+1} \cap I = J_n \cap I$, amiből $j_{n+1} - j_n \in J_n$, és így $j_{n+1} \in J_n$.

2. Bizonyítsuk be, hogy ha $R[x]$ Noether-gyűrű valamely R kommutatív gyűrűre, akkor R szükségszerűen egységelemes.

Megoldás: Egy $r \in R$ elemre az $(r) \subseteq (r, rx) \subseteq (r, rx, rx^2) \subseteq \dots$ ideálsorozat valahol leáll: $rx^{n+1} \in (r, rx, \dots, rx^n)$, azaz $rx^{n+1} = \sum_{i=0}^n n_i rx^i + \sum_{i=0}^n p_i(x) rx^i$ valamely $n_i \in \mathbb{Z}$ és $p_i(x) \in R[x]$ -re. Ebben az x^{n+1} együtthatója $r = re$ valamely $e \in R$ -re.

Mivel $R[x]$ Noether-gyűrű, végesen generált: $R[x] = (p_1(x), \dots, p_k(x))$. Ha $p_i(x)$ konstans tagja r_i , akkor ebből $R = (r_1, \dots, r_k)$. Mindegyik r_i -hez van olyan e_i , hogy $r_i = r_i e_i$. Ebből belátható, hogy van hozzájuk közös e is: ugyanis ha $r = re$ és $s = sf$, akkor $r = r(e + f - ef)$ és $s = s(e + f - ef)$, tehát $e + f - ef$ mindkettőhöz jó. Ezt végigcsinálva az $r_1, r_2, \dots, r_k$ elemekre kapunk egy $e \in R$ elemet, amelyre $r_i = r_i e$ minden $i = 1, \dots, k$ -ra. Végül a kommutativitás miatt $(r_1, \dots, r_k)$ minden r elemére igaz, hogy $r = re$, vagyis e egységelemes R -nek.

3. Mutassuk meg, hogy ha egy R kommutatív nullosztómentes gyűrű minimumfeltételes, akkor R test.

Megoldás: Először belátjuk, hogy R -nek van egységelemes. Tetszőleges $0 \neq a \in R$ -re az $(a) \supseteq (a^2) \supseteq (a^3) \supseteq \dots$ ideálsorozat valahol leáll, így van olyan n , hogy $a^n \in (a^{n+1})$, azaz $a^n = ka^{n+1} + ra^{n+1}$ valamely $k \in \mathbb{Z}$ -re és $r \in R$ -re. A nullosztómentesség miatt ebből $a = a(ka + ra)$, vagyis van olyan $e \in R$, amelyre $a = ae$. De akkor minden $b \in R$ -re $ab = aeb$, és a nullosztómentesség miatt $b = eb$ minden b -re. Minthogy R kommutatív, ebből következik, hogy e egységelemes R -ben. Használjuk e -re a megszokott 1 jelölést!

Visszatérve arra, hogy $a^n \in (a^{n+1})$, az R egységelemessége miatt azt kapjuk, hogy $a^n \in a^{n+1}R$, azaz van olyan $r \in R$, amelyre $a^n = a^{n+1}r$, és a^n -nel egyszerűsítve, $1 = ar$, vagyis a -nak van inverze. Ezzel beláttuk, hogy R test.

4. Bizonyítsuk be, hogy a 2 és x által generált ideál nem főideál $\mathbb{Z}[x]$ -ben.

Megoldás: $(2, x) = \{ \sum a_i x^i \mid 2 \mid a_0 \}$, mert az ilyen alakú polinomok biztosan benne vannak $(2, x)$ -ben, és ezek ideált is alkotnak.

Ha $(2, x)$ főideál lenne, akkor volna olyan $p(x)$ polinom, amelynek 2 és x is többszöröse. Abból, hogy 2 a $p(x)$ többszöröse, következik, hogy $p(x) = c \neq 0$ konstans, viszont akkor $(p(x))$ minden elemének minden együtthatója osztható c -vel, tehát $x \in (p(x))$ esetén c osztója 1-nek, és akkor $(2, x) = (p(x)) = R$, ellentmondva a $(2, x)$ ideál fönti leírásának.

5. Számítsuk ki a $(4, x)$ és $(6, x)$ ideálok szorzatát és metszetét $\mathbb{Z}[x]$ -ben!

Megoldás: $(4, x) = \{ \sum a_i x^i \mid 4 \mid a_0 \}$ és $(6, x) = \{ \sum a_i x^i \mid 6 \mid a_0 \}$, tehát $(4, x) \cap (6, x) = \{ \sum a_i x^i \mid 12 \mid a_0 \} = (12, x)$. Másrészt $(4, x) \cdot (6, x) = (24, 4x, 6x, x^2) = (24, 2x, x^2) = \{ \sum a_i x^i \mid 24 \mid a_0, 2 \mid a_1 \}$.

6. Keressünk $\mathbb{Z}$ -ben olyan A és B ideálokat, amelyekre $AB \neq A \cap B$.

Megoldás: $A = (4)$, $B = (6)$ -ra $AB = (24)$, és $A \cap B = (12)$.

7. Bizonyítsuk be, hogy (x) prímeál $\mathbb{Z}[x]$ -ben, de nem maximális!

Megoldás: A 4. feladat megoldásában láttuk, hogy $(x) \subset (x, 2) \subset \mathbb{Z}[x]$, tehát (x) nem maximális. Viszont ha $f(x)g(x) \in (x)$, azaz $f(x)g(x)$ konstans tagja 0, akkor $f(x)$ vagy $g(x)$ konstans tagja 0, és így $f(x) \in (x)$ vagy $g(x) \in (x)$. Tehát (x) prímeál.

8. Legyen R kommutatív, I valódi ideál R -ben, és I prímeál. Bizonyítsuk be, hogy ha R/I véges, akkor I maximális.

Megoldás: R/I véges, nullosztómentes gyűrű, tehát a 6. feladatsor 3. feladata szerint R/I test, azaz I maximális.

9. Keressük meg a főideálokat és a prímeálokat a 2×2 -es felső háromszögmátrixok gyűrűjében!

Megoldás: Az 5./10. feladat megoldásához hasonlóan az ideálok: $\begin{bmatrix} * & * \\ 0 & * \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} * & * \\ 0 & 0 \end{bmatrix},$

$\begin{bmatrix} 0 & * \\ 0 & * \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 0 & * \\ 0 & 0 \end{bmatrix}$ és $\begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}$. Ezek közül az első a teljes gyűrű, a második és harmadik pedig

maximális. A maradék kettő viszont nem is prímeál, mert $\begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}$ benne van mindkettőben.

10. a) Bizonyítsuk be, hogy ha egy R kommutatív gyűrű nem főideálgyűrű, és $I \triangleleft R$ nem főideál, akkor létezik egy $J \triangleleft R$, amely tartalmazza I -t, nem főideál, és amely maximális erre a tulajdonságra nézve.
b) Bizonyítsuk be, hogy ha egy R egységelemes kommutatív gyűrűben minden prímeál főideál, akkor R főideálgyűrű.

Megoldás: a) A nem főideálokra alkalmazható a Zorn-lemma, ugyanis ha I nem főideál, akkor egy növekvő láncának uniója, akkor I sem lehet főideál, mert ha egy elem generálná, az már valamelyik kisebb ideálban is benne lenne, és így szükségképpen az egészet kigenerálná.

b) Tegyük fel, hogy R nem főideálgyűrű. Ekkor van benne olyan ideál, amelyik nem főideál, és így az a) rész szerint van ezek között maximális is, legyen ez I . Belátjuk, hogy I főideál. Ugyanis ha $a, b \in R \setminus I$, de $ab \in I$, akkor I maximális tulajdonsága miatt $I + (a)$ és $I + (b)$ főideálok: $I + (a) = (c)$ és $I + (b) = (d)$. De akkor $(cd) = (I + (a))(I + (b)) = I + (a)I + (b)I + (ab) = I$, ellentmondva annak, hogy I nem főideál. Viszont a feltétel szerint minden prímeálnak főideálnak kell lennie, tehát így is ellentmondásra jutunk.